

پاسخنامه مدارس شهرستانها

پایه:	۱	موضوع:	بدایه النحو
تاریخ:	۹۲/۰۸/۰۶	ساعت:	۱۴

نام کتاب: هدایه از الفاتمه فی التوابع تا آخر و کل کتاب صمدیه

لطفاً به همه سؤالات تستی و ۸ سؤال تشریحی پاسخ دهید، در صورت پاسخ به همه به سؤال آخر نمره داده نمی‌شود (تستی ۱ و تشریحی ۲ نمره)

تستی

- زمانی که ضمیر مجروری، معطوف علیه قرار بگیرد، اعاده حرف جرّ در معطوف ... است. ب هدایه/۱۳۱
 ا. فصیح تر ب. واجب ج. ممنوع د. ضعیف
- کدام گزینه در مورد عمل صفت مشبّهه غلط است؟ ج ۲۰۳ و ۲۰۲/هدایه
 ا. «الحسن وجه» ممتنع می‌باشد ب. «الحسن الوجه» أحسن می‌باشد
 ج. «الحسن وجهه» قبیح می‌باشد د. «الحسن وجهه» حسن می‌باشد
- در جمله «قعدت عن الحرب جنباً» کلمه «جنباً» چه نقشی دارد؟ د ۷۲ هدایه
 ا. مفعول فيه ب. مفعول معه ج. مفعول مطلق د. مفعول له
- در کدام گزینه، تمام موارد جرّ دهنده اسم ظاهر و ضمیر می‌باشند؟ ج ۴۶۲ صمدیه
 ا. من، منذ، إلى ب. عن، کاف، واو ج. فی، باء، لام د. إلى، علی، حتّى

تشریحی

- پنج مورد از جمله‌هایی که محلی از اعراب دارند را نام ببرید. صمدیه ۶۴-۶۲
 ۱. جمله خبریه ۲. جمله حالیه ۳. جمله مفعول به ۴. جمله مضاف الیه
 ۵. جمله جواب شرط جازم ۶. جمله تابع مفرد ۷. جمله تابع جمله‌ای که محل اعرابی دارد.

۲. هر کدام از تعریفات زیر مربوط به کدام یک از توابع است؟ هدایه ۱۳۹ و ۱۳۸ و ۱۳۴

- تابع ینسب الیه ما نُسب إلى متبوعه و هو المقصود بالنسبة دون متبوعه: بدل
- تابع غیر صفة یوضح متبوعه و هو أشهر إسمیه: عطف بیان
- تابع یدل علی تقریر متبوعه فیما نُسب إلیه: تاکید
- تابع یدل علی شمول الحکم لکل افراد المتبوع: تاکید

۳. أ. الغاء و تعلیق را تعریف کنید. ب. شرایط هر یک را نوشته، برای هر کدام مثالی بزنید. هدایه/۲۴۲

أ. الإلغاء: إبطال عملها لفظاً لا محلاً - التعلیق: إبطال عملها لفظاً فقط.

ب. إغائها إذا توسطت أو تأخرت نحو زيدٌ قائمٌ ظننتُ. تعلیقها إذا وقعت قبل الاستفهام أو قبل النفي أو قبل لام الابتداء نحو علمت لزيدٌ منطلقٌ.

۴. ضمیر شأن و ضمیر قصه را تعریف کرده، برای هر کدام مثالی بزنید. هدایه/۱۵۰

اعلم أن لهم ضميراً غائباً قبل جملة يفسره الجملة المذكورة بعده ويسمى ضمير الشأن في المذكر نحو: «قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ» وضمير القصّة في المؤنث نحو: هي هند مليحة.

* لا يبدل الظاهر عن المضمرة في بدل الكلّ إلاّ من الغائب، نحو: ضربته زيداً. ٤٦٨ صمدیه

٥. عبارت را توضیح داده، بنویسید آیا جمله «ضربته زیداً» صحیح است. چرا؟

در بدل کلّ از کلّ اسم ظاهر از ضمیر بدل نمی‌آید مگر این که ضمیر، ضمیر غائب باشد تا این که اسم ظاهر بتواند از آن، بدل واقع شود. مثال ضربته زیداً: صحیح است چون اسم ظاهر بدل کلّ از ضمیر غائب است.

٦. افعال ناقصه را تعریف کرده، عمل آنها را با یک مثال بیان کنید. ٤٥٨ صمدیه

افعالی هستند که از نواسخ مبتدا و خبر محسوب می‌شوند و تنها با اسم تمام نمی‌شوند و ناقص‌اند و لذا نیاز به جزء دیگر به نام خبر دارند و عمل آنها رفع به اسم و نصب به خبر است؛ مانند: کان زیداً قائماً.

پنج مورد از آنها: کان - صارَ - أصبحَ - أضحى - أمسى - ظلَّ - باتَ - ليس - ما زال - ما برح - ما انفكَّ - ما فتىء - ما دام

* إن قصد تفضيله على من أضيف إليه وجب كونه منهم و جازت المطابقة وعدمها. ٤٧٠ صمدیه

٧. عبارت راجع به چه موضوعی بحث می‌کند؟ ضمن یک مثال مختصراً توضیح دهید.

راجع به اسم تفضیل است، که می‌فرماید در مثل «الزیدان أعلما الناس» هرگاه قصد تفضیل موصوفی بر مضاف‌الیه اسم تفضیل باشد باید آن موصوف داخل آن مضاف‌الیه باشد و سپس آن را تفضیل و برتری دهیم. که در این صورت می‌فرماید جائز است اسم تفضیل مطابقت با موصوفش داشته باشد و یا این که مطابقت نداشته باشد و مفرد مذكر بیاید، الزیدان أعلما الناس، أو أعلمهم.

٨. حروف جر در هر کدام از موارد زیر در چه معنایی به کار رفته است؟ هدایه ٢٦٠/٢٧٣

أ. فاجتنبوا الرجس من الاوثان: تبیین
ب. ما جاءنی من أحد: زائده
ج. لاصلبنکم فی جذوع النخل: به معنای علی
د. اشتریت الفرسَ بسرجه: مصاحب

* اعلم أن «أن» الواقعة بعد العلم ليست هي الناصبة للمضارع بل إنما هي المخففة من المثقلة. هدایه ٢٢١

٩. عبارت را توضیح داده، برای آن مثال بزنید. ب. اگر «أن» بعد از ماده «ظن» واقع شود چه حکمی دارد؟

أ. اگر «أن» بعد از ماده علم واقع شود آن ناصبه نیست بلکه مخففه از مثقله است؛ مثل: علم أن سيكون ... که در اصل از حروف مشبیه بالفعل بوده است. ب. اما اگر «أن» بعد از ماده «ظن» واقع شود، هر دو وجه جایز است: مخففه از مثقله و ناصبه.